

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eläimille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä (VN/28062/2023)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Asetusehdotuksessa on paljon hyviä tarkennuksia 1.1.2024 voimaan tulevaan eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023 Eläinten hyvinvointilaki) 15 §:ssä ja 16 §:ssä säädettyihin vaatimuksiin. Hyvinvointilain 15 §:ssä säädetään eläimille tehtävistä kipua tai kärsimystä aiheuttavista toimenpiteistä sekä 16 §:ssä säädetään toimenpiteiden tekijöistä ja toimenpiteiden yhteydessä käytettävästä kipulääkityksestä. Asetuksessa annettaisiin eläinten hyvinvointilain säännöksiä tarkentavat vaatimukset sekä sellaisista eläimille tehtävistä kipua tai kärsimystä aiheuttavista toimenpiteistä että keinollisesta lisäämisestä, joita kohdistetaan kyseiseen eläimeen muusta syystä kuin kyseisen eläimen hyvinvoinnin edistämiseksi. Asetuksessa säädettäisiin mm. eri toimenpiteissä sallituista menetelmistä, toimenpiteiden tekijöiltä vaadittavasta kelpoisuudesta ja toimenpiteen yhteydessä edellytettävästä kivunlievityksestä. Toisaalta asetusluonnokseen on lisätty esim. kaloille tehtäviä toimenpiteitä, joista ei ole säädetty nykyisessä lainsäädännössä lainkaan. On tarpeen, että hyvinvointilain säännöksiä tarkennetaan sekä toimenpiteiden että niiden tekijöiden osalta.

Asetuksessa säädettäisiin eläinten tunnistamiseksi sallituista merkintämenetelmistä, kuten mikrosirun ja korvamerkkien asettamisesta. Uutena seikkana säädettäisiin myös erityisesti luonnonvaraisten eläinten merkinnässä käytettävistä menetelmistä, kuten rasvaeväleikkauksesta ja lintujen rengastuksesta. Naudan ja vuohen sarvenaiheen tuhoamisesta säädetään siten, että nupoutuksessa olisi aina käytettävä eläinlääkärin antamaa anestesiaa ja kivunlievitystä. Kastraatiota ja sterilaatiota koskeviin säädöksiin on lisätty vaatimus tulehduskipulääkkeen käytöstä porsaiden ja porojen kastraation yhteydessä, mikä on erittäin kannatettava ajatus. Lisäksi porsaiden kastraatiossa olisi käytettävä vuoden 2027 alusta lähtien paikallisuudutusta. Myös tämä on eläinten hyvinvoinnin kannalta erittäin kannatettavaa.

Asetuksessa säädettäisiin lisäksi keinolliseen lisäämiseen ja lisääntymisterveyteen liittyvistä sallituista menetelmistä ja toimenpiteistä aiempaa yksityiskohtaisemmin. Uutena seikkana asetusluonnoksessa säädetään kalojen mädin ja maidin lypsämisestä.

Asetusluonnokseen on sisällytetty tyhjentävä luettelo hyvinvointilaissa tarkoitetuista eläintenpitoon liittyvistä välttämättömistä toimenpiteistä, sekä sallituista että kielletyistä. On hyvä, että asetusluonnoksessa säädetään eri asioista riittävän tarkasti, jolloin sen tulkinta on helpompaa ja johdonmukaisempaa.

2 Lausunto

Lukella olisi kommentoitavaa asetusluonnoksen seuraaviin kohtiin:

2 § Toimenpiteen tekijän kelpoisuus

Luke pitää erittäin tärkeänä sitä, että kaloja saa merkitä (3 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdissa mainituilla menetelmillä) eläinlääkäriin lisäksi henkilö, jolla on riittävä osaaminen toimenpiteen suorittamiseksi siten, että eläimelle ei aiheuteta tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä eläimen hyvinvointia tarpeettomasti vaaranneta.

3 § Sallitut merkintämenetelmät

Luken mielestä on hyvä, että porojen perinteinen korvamerkintä on edelleen sallittua osaavan henkilön toimesta.

Luke katsoo, että lintujen merkintämenetelmiin tulisi lisätä paikannuslaitteet, joiden kiinnittäminen ei vaadi nukutusta tai injisointeja, ja lähettimen tai vastaavan laitteen, joiden kiinnittämiseen ei liity kirurgisia tai neulanpistoon verrattavia toimenpiteitä, ja eläimen hyvinvointi ei ole uhattuna lähettimen takia. Erilaisin valjain kiinnitettävät satelliittipaikantimet ovat olleet Suomessa ja maailmalla lintujen muuton ja käyttäytymisen seuraamisen menetelmänä vuosikymmeniä, ja parhaat käytännöt tunnetaan hyvin. Lisäksi pyrstösulkaan liimattava paikannuslaite on telemetriatutkimuksissa pitkään käytetty menetelmä, joka tulisi merkintämenetelmissä mainita. Luke pitää tärkeänä, että mainitut merkintätoimenpiteet saa tehdä myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö, sillä monien lintulajien käsittelyn, pyydystämisen ja merkkäamisen kokeneimpia asiantuntijoita ovat lajien kanssa pitkään työskennelleet vapaaehtoisina toimivat lintujen rengastajat.

Luke pitää tärkeänä sitä, että yleisimmät kaloilla käytettävät merkintämenetelmät voidaan tehdä ilman eläinkoelupaa. Asetustekstistä tai muistiosta ei kuitenkaan käy ilmi, että minkälaisiin merkintöihin tarkkaan ottaen tarvitaan erillinen eläinkoelupa. Riippuuko se esimerkiksi käytetyn merkin koosta suhteessa kalan kokoon? Tai kalalle tehtävän viillon (esimerkiksi kun merkki sijoitetaan kalan ruumiinonteloon) koosta suhteessa kalan kokoon? Tai siitä, että joudutaanko syntynyt viilto sulkemaan tikkaamalla tai muilla toimenpiteillä. Luke toivoo tähän tarkennusta.

Lisäksi Luken mielestä kalojen sallittuja merkintämenetelmiä tulisi täydentää siten, että myös kalan kylmä- ja kuumapolttomerkintä kuuluvat sallittuihin merkintämenetelmiin.

Luke näkee tärkeänä, että sallittuihin merkintämenetelmiin lisätään merkin asentaminen myös hylkeen takaräpylään. Menetelmä on vakiintuneesti käytössä hyljetutkimuksissa yksilöiden myöhempään tunnistamiseen, esim. aktiivisen seurantajakson jälkeen tai selviytymisen seurantaan hoitotoimenpiteiden jälkeen. Merkki kiinnitetään samalla tavalla kuin korvamerkit ja niistä aiheutuu vain lyhytaikaista ja vähäistä kipua. Lisäksi Luken näkemyksen mukaan korvamerkkien käyttö tulisi lisätä sallittuina menetelminä kaikkien nisäkkäiden merkintään, joilla korvan anatomia mahdollistaa lajille sopivan merkin asentamisen. Lisäksi asetukseen on syytä tarkentaa tai tulkintaa selventää siten, että kaulapannat, kaularenkaat ja korvamerkit voivat sisältää myös

seurantalaiteen. Pienikokoiset, erityisesti korvamerkkeihin kiinnitettävät, seurantalaitteet ovat yleistymässä villieläintutkimuksissa vaihtoehtoisina vähemmän invasiivisina menetelminä, joten tämä tulisi huomioida asetuksessa. Luke pitää hyvänä sitä, että asetus huomioi turkkiin ilman nukutusta liimattavat merkintälaitteet sallittuina merkintämenetelminä.

4 § Naudan ja vuohen sarvenaiheiden tuhoaminen sarvien poistaminen

Luke kannattaa ajatusta, että vuohen sarvenaiheet saa poistaa ainoastaan eläinlääkäri.

5 § Kastratio ja sterilisaatio

Luken mielestä on hyvä, että pässin saa kastroida ainoastaan eläinlääkäri. Samoin myös osaavan henkilön toimesta suoritettu poron kastratio Burdizzon-pihdeillä, jonka lisäksi tulee antaa kipulääkitys, on kannatettava ajatus.

6 § Keinollisen lisäämisen ja lisääntymisterveyden sallitut menetelmät ja toimenpiteet

Ko. pykälässä on lueteltu sallitut menetelmät, mutta siinä ei oteta selkeästi kantaa, kuka saa tehdä kyseiset toimenpiteet. Aluksi näyttäisi siltä, että kaikki tässä mainitut toimenpiteet saa tehdä 2 §:n mukaiset henkilöt, mutta sitten myöhemmin 9 §:ssä kerrotaan, ketkä ovat eläinten keinosiementämiseen kelpoiset henkilöt. Luken mielestä selvyden vuoksi olisi hyvä, että myös tässä pykälässä ilmoitettaisiin, kuka/ketkä ovat kelpollisia suorittamaan ko. toimenpiteet tai ainakin keinosiemennyksen osalta viitattaisiin 9 §:ään, jossa kerrotaan tarkemmin keinosiemennykseen kelpoiset henkilöt.

7 § Eläintenpitoon liittyvät välttämättömät toimenpiteet

Pykälän 1 momentin 4 ja 5 kohdan mukaan sallittua olisi myös lievää tai hetkellistä kipua aiheuttavien veri- ja kudосnäytteiden ottaminen. Ilmeisesti tämä koskee myös kaloilta otettavia kudосnäytteitä, kuten suomuja ja pieniä paloja evistä. Kalojen suomut ovat helposti irtoavia ja niiden ottaminen kalasta ei aiheuta verenvuotoa. Pienen palan leikkaaminen kalan evästä vertautuu 3 §:n 1 momentin 9 kohdassa mainittuun evän leikkaukseen. Suomut ovat erittäin keskeisessä osassa kalojen tutkimuksessa, koska niistä voidaan määrittää kaloja tappamatta tai vahingoittamatta esimerkiksi kalan ikä ja kasvu. Evästä leikattuja kudосnäytteitä käytetään puolestaan muun muassa genetiikkaan ja pysyviin isotoopeihin (SIA) perustuvissa tutkimuksissa. Hyvä asia on se, että 1 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet saa tehdä myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö.

7 § Eläinten pitoon liittyvät välttämättömät toimenpiteet

Luke haluaisi tietää, koskeeko tämän pykälän 1 momentin kohdassa 7 kielletty elektrojakulaation käyttö sperman keräämiseksi myös eläinlääkäriammattinharjoittajan nukutuksessa ja kivunlievityksessä tekemää toimenpidettä.

9 § Kelpoisuus keinosiementämiseen

Luken mielestä on hyvä, että koiran ja kissan saa keinosiementää ainoastaan

eläinlääkäriammatin harjoittaja, mutta Luke mietti, kuinka tämän valvonta on ajateltu järjestää.

10 § Kelpoisuus keinosiementämiseen

Tämän pykälän momentissa 1 sanotaan, että munasoluja ja alkioita saa kerätä ainoastaan eläinlääkäriammatin harjoittaja. Luke haluaisi tarkennusta siihen, tarkoitetaanko tällä, että todella vain eläinlääkäri itse saa suorittaa toimenpiteen vai tulkitaanko tämä niin, että alkiot voi kerätä joko alkionkeräyseläinlääkäri itse tai hänen vastuullaan ja valvonnassaan ryhmään kuuluva alkionsiirtoseminologi, kuten MMM asetuksessa naudan alkioille ja munasoluille eläintautien vastustamiseksi asetettavissa vaatimuksissa (1027/2013 Liite I kohta 2.1) sanotaan.

Pykälän 10 momenttia 4 koskevassa muistiossa sanotaan, että seminologin oikeus ultraäänitutkimusten tekemiseen rajoittuisi vain tiineystarkastusten tekemiseen ja munasarjojen ultraäänitutkimukseen siltä osin, kuin se on tarpeen munasarjojen fysiologisen tilan varmistamiseksi ennen keinosiemennystä. Luke haluaisi varmistaa, koskeeko munasarjojen fysiologisen tilan varmistaminen myös ennen alkionsiirtoa tehtävää tutkimusta, sillä ennen alkionsiirtoa tehtävä munasarjojen fysiologisen tilan varmistus on tärkeämpää kuin munasarjojen tutkimus ennen keinosiemennystä. Yleensä ennen keinosiemennystä munasarjoja ei tutkita lainkaan.

15 § Porsaiden kirurgisen kastration koulutuksen järjestäjä

Tässä kohdassa kerrotaan, kuka saa antaa koulutusta porsaiden kirurgiseen kastratioon liittyen. Tässä ei kuitenkaan oteta kantaa, kuinka käytännön osaaminen osoitetaan: onko tähän tarkoitus järjestää teoriakoe ja/tai näyttö ennen kuin porsaiden kirurgiseen kastratioon annettava koulutus on hyväksytty suoritetuksi. Luken mielestä myös se, kuinka koulutus porsaiden kirurgisen kastration osalta todetaan hyväksytysti suoritetuksi, olisi hyvä mainita.

Anu Kaukovirta

Johtaja, tuotantojärjestelmät

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 04.12.2023 klo 16:25:13.

Lausunnon valmistelija(t):

Paula Lidauer

Heli Lindeberg, Heli Nordgren

Liitteet:

Tiedoksi: